Numéro 6 — 9 JUIN 1945

TOT per la unitat catalana

CANIGÓ

Bulletin d'Information de la "Société Française des Amis de la Catalogne"
25, rue Roquelaine - Tél. 229.83 — TOLOSA DE LANGUEDOC

CATALUNYA ens espera, siguem dignes d'ella

El Congrès d'E. R. C. ha constituït una bella manifestacio de patriotisme i d'unitat catalana

Diumenge i dilluns, 3 i 4 de juny, ha tingut lloc a la sala del Museu del Jardi de Plantes, de la ciutat de Tolosa, el Congrés d'Esquerra Republicana de Catalunya a França.

La celebracio d'aquesta important assemblea va donar llocaa l'aplegament dels representants del Partit als diversos departaments, i mostrà la cordialitat que hi ha entre tots i la compenetracio existent respecte els problemes fondamentals de l'hora.

Dels departaments més allunyats de França arribaren els delegats d'E. R. C., plens tots de patriotica voluntat per a estudiar les questions plantejades i per a l'adopcio d'unes resoluucions que contribueixin, un dia, a resoldre'les.

LA PRIMERA SESSIO

La sessio inaugural del Congrés tingué lloc diumenge a les nou del matí. La taula de la presidència era coberta per una bandera catalana. De les tribunes penjaven un cartell de les J. E. R. E. C. i uns retrats dels Presidents Macià i Companys, obra de Camps Vicens.

La presidència fou ocupada pel Comité Departamental d'E. R. C. de l'alta Garona, amb el seu President senyor Alvare de Lara.

Obert l'acte, fou el senyor Alvarez de Lara el que adreça la paraula als assembleistes. Els donà la benvinguda i els remarcà la trascendència de l'assemblea que anava a inaugurar les seves tasques. Destacà igualment el paper importantissim que té el nostre Partit a Catalunya i acabà dient que si havia estat el Partit majoritari a Catalunya ; havia de tornar a fer-se merexedor d'aquesta condicio, gràcies a un esforç coratjos, a una voluntat indomptable i a un exemple civic constant.

Seguidament hom procedí a la designacio de la Mesa presidencial. Presentada una proposta de noms, fou acceptada, i la Mesa que dà constitui da aixi : President, senyor Nogués Bizet ; vice-présidents, senyors Hilari Salvado i Joan Llevadot ; secretaris, Carbo, Bassas, Granada i Gual.

En una taula situada al costat de la Presidènoia s'hi asseguéren els senyors Josep Tarradelles, secretari general d'E. R. C. i els senyors Pi i Sunyer i Saurel, membres del seu Directori.

Constituida la Mesa, els delegats procediren al lliurament de les credencials. Hi havien seixanta sis representants d'E. R. C. a vint-i-cinc departaments.

Fou llegit després un cablegrama dels senyors Andreu i Santalo, que son a Mèxic, en el qual adreçaven una salutacio a l'assemblea.

INFORME DEL SECRETARI GENERAL D'E. R. C.

La Presidència concedí la paraula al senyor Josep Tarradelles, secretairi general dès Partit.

Després d'adreçar una salutacio

CARLES PI I SUNYER
vist per Camps.

a l'assemblea, el senyor Tarradelles inicià el seu parlament que havia de tenir una excepcional importància. L'informe durà dues hores i retingué constantment l'atencio dels assembleistes, no sols pels temes que s'hi tractaven, sino també per la forma en què foren desenvolupats i amb la profusio de dades que havien de precisar el que el senyor Tarradelles anava dient.

L'informe tingué dues parts ; la primera, la que afectava a la politica seguida per E. R. C. en la questio d'ajut i orientacio als refugiats catalans en els primers temps d'exili ; l'altra, eminentment politica, la que es refereix a les gestions realitzades amb els altres partits en vista a arribar a una mutua comprensio i a una mutua accio conduent a l'aspiracio i a la necessitat supremes : enderrocament del règim franquista i restabliment de les llibertats a casa nostra.

En la primera part, el senyor Tarradelles es referí a les dificultats — alienes a llur voluntat — que trobaren els nostres dirigents per a atendre les necessitats derivades de l'éxode. Parlà també de l'esforç realitzat, malgrat tot, a organitzar residències, a aportar ajuts efectius, a coordinar les diverses iniciatives amb aquella finalitat, i no oblidà, en aquest aspecte, la intervencio d'E. R. C. en les tasques del S. E. R. E. i la J. A. R. E., per a demostrar que la veu i l'accio del Partit s'havien fet sentir arreu.

Remarcà, igualment, que els catalans passàrem a l'exil sense Govern, puix que no s'havia arribat, en els darrers dies de l'estada a Catalunya a un acord que condís a la formacio d'un Govern catalanista i republicà, dificultat que motivà la retirada dels Consellers d'E. R. C. junt amb els d'A. C. R. La inexistència d'un Govern — digué el senyor Tarradelles — obligà a E.R.C. a suportar un gran pes, i malgrat totes les dificultats en sortí airosa, i possibilità embarcaments.

El senyor Tarradelles remarcà igualment la conducta dels Consellers d'E. R. C. els quals presentaren tots una liquidacio economica dels respectius Departaments, i, seguint les normes democràtiques, que son i han estat sempre les d'E. R. C., en proposaren la presentacio al Parlement per a la seva discussio i aprovació. « Saben dones — digué — que ha passat amb la hisenda de Catalunya. »

La segona part de l'informe fou dedicat a les questions eminentment politiques ; als esforços realitzats per E. R. C. en vista a l'agrupament de les forces politiques catalanes i a la plasmacio en un Consell Nacional Català, iniciatives que no anaren endevant en el 1939 i que esconcretaren, en 1940, amb la formacio d'un Consell. En 1941, Carles Pi i Sunyer, a Londres, féu néixer, donada la impossibilitat d'actuacions publiques a França un Consell Nacional. Parlà també de la Junta d'Alliberament Espanyol i del moviment d'unitat catalana, expressat en Solidaritat, i s'esttengué en explicacions sobre aquest moviment. Tractà de les relacions d'E. R. C. amb els altres partits catalans i els partits espanyols i acabà dient que a Catalunya donariem compte de les activitats politiques del Partit. « Hem actuat — conclogué el senyor Tarradelles — amb lleialtat, honestedat i espirit patriotic, i per damunt de tot hem pensat en una cosa : en Catalunya. »

No hi hagué debat puix que es tractava d'un informe que és l'avenç del que serà fet pel Secretari General a Catalunya. I pel fet d'esser un informe destinat als militants d'E. R. C. representats per llurs delegats, e donem una rescensio reduida. Podem dir, pero, que fou seguit amb un interés vivissim i que produí una gran impressio, tant per la calitat dels raonaments i pel to de l'exposicio, com pel que demostrava d'esforç dels dirigents d'E.R.C. de cara a la resolucio dels problemes més greus i delicats que plantejava l'emigracio catalana.

BREUS INTERVENCIONS

Després de l'informe intervingueren breument els senyors Casamitjana, Duran i Guardia, Barrera i Arnau Cortina.

Seguidament fou nomenada una comissio encarregada d'examinar les porpostes que est presentessin el el curs de l'assemblea, i que determinessin sabre la seva procedència. La comissio quedà integrada per Grau i Ros, Puigvert, Aragonès i Galceran.

DISCURS DE CARLES PI I SUNYER

Tu seguit s'alça a parlar el membre del Directori d'E.R.C., senyor Carles Pi i Sunyer.

Després d'expressar l'alegria del retrobament amb tants amics, recordà que per l'abril del 1939, el President Lluis Companys, convençut que el problema català tindria un abast internacional, va demanar-li d'anar a Londres per a completar, d'alli estant, la tasca que iniciaven els homes d'E.R.C. a França i a l'Amèrica Llatina.

Poc després digué esclatà la guerra, i quan, per efecte de la momentània desfeta de l'exercit francés i de l'armistici, quedaren tallades les camunicacions i impossibilitada tota accio politica a França, ell considerà necessari plantar la bandera de Catalunya en un moment en què tot semblava vacil·lar i trontollar. I d'aixo en nasqué el Consell Nacional de Catalunya.

Uns nuclis de catalans d'Amèrica donaren llur adhesio al Consell Nacional, donant aixi una afirmacio plena de la personalitat catalana, afirmacio que feien també tots els catalans i cada un d'ells en els llocs on es trobaven.

S'ha dit que potser l'hora no era adeguada per a manifestar aquest sentiment, pero cal dir que és precisament en aquestes hores quand cal que aquestes afirmacions siguin fetes. Quan la tindriem sino ? Quan poguem fer manifestacions espectaculars ? Si Catalunya estigués malalta o defallida, o es trobés com es troba, impossibilitada de fer aquesta publica afirmacio, a casanostra, més deure tenim nosaltres de fer ho amb tot esclat i amb tot entusiasme, per a demostrar al mon que no ens sentim vençuts, perqué l'esperit es manté més ferm i mes alt que mai. (Aplaudiments).

Crec que la politica d'E. R. C. d'avui no ha d'esser altra que la de caràcter nacional, i que donarem una prova de seny i d'intel·ligènci si sabem subordinar els interessos de partit a una finalitat nacional. No hem de cercar allo que pugui separar-nos, sino allo que ens és comu. Si anem amb recel i amb reserva a fer aquesta politica nacional actuariem mesquinament i amb poc sentit pràctic, perqué els moviments d'aquesta mena has de fer-se amb generositat de cor.

Que assistim a un [illegible] politic d'alta importància és indubtable. No podem tenir la certesa d'arribar allà on volem, pero és inquestionable que el procés la començat. Les migrades concessions que està fent el feixisme espanyol, per a mantenir-se al Poder, en son une prova.

El que convé, el que és primordial és afirmar, construir la democràcia catalana. E. R. C. té el deure i l'orgull d'endegar i vitalitzar la formacio d'aquesta democràcia. Aixo aconseguit, tots els problemes se'as resoldran de manera favorable.

Dinsdel procés politic a venir, hi ha una cosa que cona virtualitat : un pensament politic. E. R. C. has de tenir aquest pensament, que no sols haurà de servir per a encendre la flama de l'ideal, sino que ha de tenir un esperit ibèuric, europeu i que s'enllaci amb l'altre continent. Tenim aquest pensament ; cal cristal·litzar-lo. I no podrà ésser altra que el fondamentat en el principi federal a confederal.

Segueix pag. 8

EDITORIAL

El Congrés de l'Esquerra

LA transcendencia politica que per a Catalunya i àdhuc per a la politica general espanyola ha de tenir el recent Congrés celebrat a Tolosa per l'Esquerra Republicana de Catalunya ens obliga a consagrar-li aquest article frontal

La gran Assemblea d'E. R. C. ha donat, en primer lloc, una impressio reconfortant i encoratjadora de seriositat, d'altesa de miros i de sentit de responsabilitat. Després dels nuvols de fum sorgits a l'entorn de possibles divergencies doctrinals o programatiques en el si del partit, l'exemple d'unitat fermissima, ciclopia, donat pel Congrés ha estat una afirmacio de patriotisme i de grandesa que deixa eliminades les petiteses i els recels.

Els discursos d'En Pi Sunyer i Rovira Virgili, l'informe del Secretari General, l'actitud dels Congressistes, sense excepcio, han demostrat que els esquerrans de l'exili tenen el cor i el pensament en la Catalunya màrtir d'ahir i d'avui i que per damunt de les incidències partidistes intrascendents han vist el deure sagrat de la unitat catalana, condicio indispensable per a la reconquesta espiritual i material de la pàtria.

Bell exemple per als catalans tots, pero més bell encara per als republicans i antifeixistes espanyols de l'exili. Que el patriotisme i la dignitat dels catalans pugui estimular les forces democràtiques espanyoles a decidir-se d'una vegada a fer el bloc fraternal i indestructible necesàri per a restaurar a Espanya les llibertats perdudes.

Als que han adreçat als nacionalistes catalans i bascos els injustos retrets d'anti-espanyols i de traidors, l'exemple de la unitat catalana i basca els servirà de resposta eloquent, sobretot quan sàpiguin que els presidents Irla i Aguirre treballen en aquests moments sense repos per tal d'aconseguir la unitat definitiva de la democràcia espanyola.

Que els espanyols s'ho apuntin per a no oblidar-ho mai més. Catalans i bascos nacionalistes seran els campions i els artifexs d'aquesta unitat republicana que els nostres germans d'allà baix i el mon sencer esperen amb tant d'afanty.

memoriaesquerra.cat — Canigó [Tolosa de Llenguadoc, 1945], 9/6/1945, pàgina 1

EL CONGRES afirma la voluntat nacional de lluitar per una gran Catalunya, humana, digna, lliure.

(*Continuació*)

No hem d'actuar unicament Catalunya endins, sino que hem de projectar-nos enfora. S'ha dit i repetit que el nacionalisme és una regressio. Hom som, pero, nosaltres, en tant que no-som nacionals. Quan siguem nacionals deixarem d'esser nacionalistes. Pero quan som victimes d'un altre nacionalisme, que és un nacionalisme agressiu, hem d'esser necessàriament nacionalistes. (Aplaudiments.)

Tenim un problema a resoldre : el del retorn i la reconquesta de la Pàtria. Cal facilitar-ne la solucio. Per aixo hem de prendre certes tàctiques, no han de contradir aquest pensament politic, pero que l'adaptaran a les possibilitats. Sense preveure el futur, hi ha una cosa segura ; inquestionable : com més units, partits i catalans, més fàcil serà el retorn i la reconquesta. (Molt bé.)

Volem assistir a aquest Congrés perqué teniem la conviccio que E. R. C. estava unida. Constatem ara el que ens crèiem per endavant i que ara veiem a la llum del dia (Molts aplaudiments).

Reconeixem la legitimitat de la Constitució i de l'Estatut. Qui en dubta ? Son el fruit de la voluntat popular lliurement expressada. No podem, pero, si tenim un pensament i unes possibilitats, aturar-nos ací: Cal completar aquest punt de partida, a base d'unes eleccions en les quals el poble mostri la seva voluntat democràtica.

Perqué retorn i recobrament siguin ràpids tenim el deure d'actuar com a democrates. Ens hem d'entendre també amb els democrates republicans espanyols. Els Presidents Irla i Aguirre s'han adreçat al President Martínez Barrio i li han expressat, amb tota claretat, la necessitat d'una unió democràtica espanyola. Pero, cal és confus en aquest sentit, i nosaltres hem de preguntar-nos amb qui ens entendrem. Hem de fer-ho amb un grup o una fraccio contra uns altres grups i unes altres fraccions ? Si aquest estat es perllonga i la fusio es fa impossible, hem de renunciar-hi tammateix ? No. Hauriem d'entendre'ns, amb aquell grup que sigui veritablement representatiu i, al mateix temps, més favorable a les aspiracions de Catalunya.

Com la farem l'entesa ? Cal, en tot cas, que hi anem amb un profund sentit de la dignitat catalana (Molt bé).

Hem sentit dues injusticies : l'una que diu que si Franco ha vençut és perqué la República dugué l'Autonomia a Catalunya (i els que ho diuen son més antidemocràtes del que es pensen) ; i l'altra que diu que Catalunya — que ha estat victima de la guerra — és la que l'ha feta perdre. Jo que soc un home poc subjecte a reaccions violents, he de dir-vos que reacciono amb violència cada vegada que les meves oides senton aquesta injusticia. Cal que ens presentem dignes de la nostra condicio de catalans i orgullosos del nostre esforç en tota hora, i que ho fem sense esperit de sotsmissio ni de subordinacio, que fora una actitud indigna de nosaltres.

Un altre problema que cal abordar i resoldre és el de donar un fort contingut economic i social a E. R. C. Damunt de les runes espirituals i materials, i enmig d'una forta crisi moral, Europa i el mon van a realitzar una llarga i dificil tasca de reconstruccio i de recobrament. Catalunya ha de participar-hi, i per aixo el nostre Partit ha de tenir i ha d'executar un programa en aquestes matèries.

Els anglesos han donat en aquest aspecte un gran exemple. Durant sis anys de guerra cruent, Anglaterra ha fet una politica nacional. Un cop el perill esvait, s'ha produit la crisi politica, motivada per raons interiors en els aspectes socials i economics. Per què aixo ? Perqué en aquests anys s'ha produit una revolucio profonda, una transformacio facilitada per la mobilitzacio total d'homes i dones. Guanyi qui guanyi en les conteses politiques angleses, la transformacio d'Anglaterra estarà feta.

Aquesta lliçó ens dona un camí. Catalunya ha de donar unes lliçons i uns exemples als altres pobles. Si no realitzem aquestes transformacions profundes i veritables, i fem només unes revolucions superficiales i banse-profit, no sortirem de l'estat d'ai tornarem avui. Fem-ho doncs, amb maduresa, amb seny i sense passes falsses.

E. R. C. es el Partit que dugue la llibertat de Catalunya, i el que ha lluit tramb tot l'entusiasme i tot l'esperit de sacrifici contra el feixisme. Pero no n'hi ha prou amb aixo. Hem d'aspirar, destijar i obtenir que E. R. C. sigui el Partit que porti la llibertat i la pau al nostre poble un exèmen de nosaltres mateixos, i que aquells que es considerin bons procurin é ser millors. L'executoria d'E. R. C. és una neta executoria Ella calgué amb Catalunya, perqué defensava i estimava Catalunya. La nostra conducta present i futura ha d'esser una conducta exemplar, i hem de fer que els judicis que mereixin les coses bones que anem fer tots junts, siguin dignes de que ha merescut el que ara hem fet de bo.

Catalunya ha sofert. Ara sent, com mai, un neguit de renovacio. Aquest neguit no ha d'espantar ningu, sino el contrari. Cal, pero, que sapiguem recollir-lo i endegar-lo per la bona via. No hem d'oposarnos a allo que el poble reclami com a avenc politic, economic i social. E. R. C. pot i deu fer molt. Pero Catalunya reclama i necessita guiatge i orientacio i el nostre Partit ha de donar-li. La responsabilitat de les que en som fora és immensa. Un dia Catalunya ens demanarà comptes, i cal que sapiguem respondre. Si complim aquest deure ens farem dignes de l'estima que ens ha concedit l'esforç realitzat per la llibertat de Catalunya, i en la lluita contra el feixisme. Actuem, ara, amb coratge, seny, ambicio noble i voluntat irreductible per a fer una Pàtria lliure i humana, per a refer i perfilar una Pàtria catalana en la qual els catalans puguin sentir-s'hi catalans.

El discurs del senyor Carles Pi i Sunyer fou saludat amb una gran ovacio tributada a peu dret.

DISCURS DE ROVIRA VIRGILI

Tots hem vist escoltat les denominacions dels departements i hem fet geografia francesa. Pero per damunt de tots aquests noms de departements francesos, hi hem vist la geografia de Catalunya i l'esperit de Catalunya : l'Ampurdà i la Maresma, l'Urgell i la Plana de Vic el Vallés i el Camp de Tarragona.

Hi ha en aquests actes l'anunci i la seguretat que avui tornarem a trepitjar le terra dels nostres amors, la terra del terros material i de la pàtria espiritual. Quan guaitem el Canigo pensem que aviat veurem el Montseny i Montserrat; que veiem lliure el riu Garona pensem que aviat veurem lliures l'Ebre i el Segre el Ter i el Llobregat. El mòn d'avui és més que mai solidari. I no podem creure que hi hag i una França, una Europa, un mon lliures, sense una Catalunya lliure, això ens ho diu el raonament i l'instint. Quan veiem per damunt de tots la terra nostra, pobra per la seva natura, pero rica pel seu treball, hi veiem també la historia, l'anima, del nostre poble i comprenem la necessitat d'una ambicio i d'un treball concret que el deure ens obliga a realitzar. S'ha dit si aquest Congrès era o no era representatiu. Oficialment el Partit no es el Congrès. Pero aquest conjunt és un troç viu del nostre Partit i de Catalunya, i ens recorda la terra nostra i ens fa més viu el desig de torna a posar-hi els peus.

Mai cap català no separarà la seva ideologia de l'amor a la terra natal i en aixo ningu no podrà dir que hi hagi esperit nacionalista sino esperit universal. La terra catalana dona consciènca de la nostra personalitat; la mar éns dona un sentit internacional i universal. Per la terra, el català és home de pàtria; per la mar és home del mon, de l'univers. Quan hi tornem hem de saludar en les divinitats de la terra muntanyes i rius, la nostra propia condicio de catalans i el nostre esperit de ciutadans universals. Cal sobretot que veiem les muntanyes catalanes-que son les que inspiraren Pi i Margall, el signe de la renaixença patriotica. Pensem, dones, en una muntanya — en la de Barcelona — que els nostres enemics n'han fet una ebemiga dels catalans. Dalt de la muntanya hi ha un castell. Fa tres segles, en 1640, feu construit per a defensar Catalunya de l'invàsor, per a protegir la ciutat; els fets de la politica, l'han fet, pero, l'enemic més directe i més sinistre, i là llegenda l'ha fet odios. Al costat dels records del famos procés de Montjuic, hi veiem el lloc on va caure el President Companys: hi pot haver un lloc de martiri Quan tornem a Catalunya el primer que hem de fer és enderrocar el castell de Montjuic (aplaudiments).

Aixo ja haviem de fer-ho abans del 1931 i 1932. Jaume Aiguader-el record del qual evoco-féu treballs a Madrid perqué fos de la ciutat, i perqué la montany fos de Barcelona i els seus arbres arribessin al cim Pero enlloc de trobar a Madrid una comprensio en el ram de Guerra, hi vam trobar la incomprensio. La montanya ha d'esser, ara, una muntanya catalana, de pau i de llibertat. I amo les pedres caigades del Castell hem d'aiçar un monument als màrtirs de la llibertat.

I ara, amics, us parlaré de la tasca concreta i feconda d'aquest congrès. Hem aconseguit, no la unitat perqué ja la teniem, sino l'expressio clara i rotunda de la unitat. Els que parlaven de tendències de Londres, de Mèxic, de Montpellier i potser de Perpinyà, els hem demostrat que aquest viatge és un present magnific que ens ha fet el nostre Partit. Ell ha ajudat sempre a l'obra democràtica i d'unitat. A la llista dels mèrits que té l'amic Pi i Sunyer, hi hem d'afegir aquest, que és el que mereix la nostra adhesio i la nostra gratitud.

(En aquest moment, i devant del public dempeus, Rovira i Virgili dona una estreta abraçada a Pi i Sunyer, enmig de grans aplaudiments. El moment és d'una gran i veritable emocio).

El President IRLA al qual el Congrés ha tramès un homenatge d'adhésio i simpatia

Tots els senyals indiquen que E. R. C. conserva el vot de la majoria. Tots n'estem convençuts i els altres també. El partit central de Catalunya és el nostre partit, el qual no ha tingut mai un esperit tancat; en soc testimoni i el vull aportar. Si hi havia un home que era home de Patria i no de partit, aquest home era Francesc Macià. Aquest home estimava el Partit que ell havia ajudat a crear, Pero per damunt del Partit estimava Catalunya i vetllava pel seu interés. I quan el partit li donà la seva confiança, i li proposà uns candidats, Macia tria uns noms que no eren d'E. R. C. pero que després s'hi havien d'incorporar i havien de servir-lo. Vet aci la gran obra politica i patriotica de Francesc Macià. En començar l'etapa economica de Catalunya, Macià omplenà encara el nostre cor, i em plau de recordar l'esforç que féu per a unir les tres grans corrents sortides de les entranyes de la terra : el republicanisme, el catalanisme, el catalanisme i l'obrerisme, el republicanisme i l'obrerisme. Macià va veure-ho clar, i avui ja comprenem tots que per a treballar eficaçment per Catalunya hem de fer-ho junts, republicans, catalanistes i obrers i procurar que aquest lligam sigui un lligam indestructible.

E. R. C. vol avui amb tena sinceritat saludar els altres partits catalans, oferir-los una col-laboracio a l'obra comu per la llibertat de Catalunya i fer que s'exalti allo que ens uneix i no el que ens separa. Es cert que hi hagut hores de tivantor entre E. R. C. i el P. S. U. C., pero cal tenir en compte que, malgrat que el P. S. U. C. sigui un partit de classe, ha fet ben seva la llengua catalana, i ha donat exemple els obrers de Catalunya. I la sindical que ha tingut la seva naixença, el seu centre, el seu fogar a Catalunya, la C. N. T. va fent el mateix, seguint un corrent de catalanitzacio. Avui veig amb gog com una lletra nostra escrita a la C. N. T. en llengua catalana, ha estat contestada en bon català. I que organitzen conferencies catalanes i els seus periodics respecten i admiren la nostra llengua, ixo té un valor sentimental i un valor politic, i aixo fa més possible encara la col-laboracio oi la intel-ligència entre tots.

Venen uns temps en que el més important serà la transformacio social. En caure el feixisme, queden endegats els principis i impulsats els corrents liberals i democràtics, amb un profund sentit social. Hem de canviar aquest règim, no pas amb revolucions ineficaces i injustes. Ampla és la porta de la llei nova i per aquesta porta hem de passar. Jaurès deia que sense els obrers la Republicq és buida. I aixo que és veritat a França també ha d'ésser-ho a Catalunya. Mirem les lliçons de la historia : la guerra dels remenses en el segle XV i la guerra dels Segadors en el XVII. En el XV els pagesos, dominats per la classe feudal, feudal de la noblesa i de l'església, sentint-se oprimits van alçarse contra Joan II. En el segle XVII la classe pagesa fou ofesa per les tropes foroasteres. i es besnèts dels remences es posaren al costat de la Pàtria i contra el Rei. Qué demostra aixo ? ue per esser lleial al sentiment català cal que la vida i el treball siguin honorats en l'ordre material i en l'espiritual; que el treball tingui una recompensa.

Els dos grans problemes de la segona meitat del segle present, seran els problemes interiors demogràfic, social i el problema peninsular per als pobles ibèrics. Segons com els enfoquem, tindrem una Catalunya lliure i prospera com la volem o agitada per dolors i convulsions.

Cal tenir, doncs, un pensament social i un pensament nacional. I amb el social un pensement en ordre a la de ogrgafia. Es evident que els catalans de sang catalana sofreixen una baixa natalitat, i aixo produeix una forta cororent immigratoria de repercussions conosiderables Catalunya arribarà, potser, a tenir més habitants, pero tindrà menys catalans. La immigracio ha contribuit a la riquesa de Catalunya; sense ella no tindria dos milions d'habitants i la riquesa industrial i agricola serien manys importants. No podem, ni hem de vler negligir ni refusar aquestes immigracions, pero hem de dir que els EE. UU., un poble que es va crear amb races britàniques, rebé el segle XIX polonesos, txecs, italians, portuguesos i que d'aquesta barreja en sorti un poble fort amb una consciència nacional i amb prou força per a triomfar. Els homes barrejats dels EE. UU. han vençut els homes purs d'Alemanya. Noo ens espanti, doncs, la immigracio. El que cal és aprofitar les caracteristiques per a atreure els que venen. Cosa fàcil perqué és un fet que demostra la vitalitat de Catalunya que en dues generacions la massa immigrada queda catalanitzada. Si no venen amb un esperit anticatalà hem de considerar los de dret i de fet ciutadans de atalunya.

Es precis que Catalunya tingui a la ma els instruments de la seva llibertat. I ès per aixo que considerem un deure inajornable, que en ésser restablerta la nostra autonomia i el règim de voluntat popular, l'Estatut sigui millorat. El federalisme reconeix els nostres drets en matèria linguistica, de dret civil i administratiu; es precis que el recoregui en el de dret penal i social. Es precis que la justicia sigui catalana i no mixta i que l'economia de Catalunya estigui a les nostres mans Vet aci quina ha d'ésser la nostra ambicio immediata per arribar a la vida lliure dels pobles lliures que estableixin la Confederacio peninsular.

Queda, pero, en molts, un dubte: aquesta Republica del 1931 i aquest Estatut del 1932, tornaran a esser ? Crec que si les coses no van per aquest camí, és perqué a hores d'ara la unitat és lluny dins d'Espanya. Cal que sigui unitat sigui feta i ho sigui solidament. I és en aquest sentit i amb aquesta noble aspiracio que treballen els caps de les deus de les nacions hispaniques: el President Ira i el President Aguirre.

Com que a historia no est pot desentendre dels imperatius de la realitat, crec que la unio tindrà el remei.

Hi ha, d'una altra banda, el fill d'Alfons XIII, branca d'un arbre degenerat, que es fa dir Comte de Barcelona, per afalagar els catalans Aquest Comte és falsificat, no és un Guifre, ni un Borrell, ni un Berenguer. Diuen que ha aprés la llengua catalana, pero també la salva Felip IV i fou un dels més grans enemics de Catalunya.

En el seu discurs d'ahir, l'amic Pi i Sunyer féu al-lusio a les relacions amb els partits de l'Espanya castellana, dins de la nostra propia dignitat. No hi haurà respecte, pero a aquesta dignitat, si consentim que sigui dit que la culpa d'haver perdut la guerra, és la culpa dels catalans. Hem de rebutjar enèrgicament certes insinuacions. Si volem formar balanç, hem de dir que la culpa és la d'haver bastit una Republica amb militars monàrquics, amb funcionaris monàrquics i amb magistrats monàrquics. Veiem el cas de Franco i Goded. Tothom sabia que conspiraven. Per a evitar-ho, el Govern envià l'un a Canaries i l'altre a les Balears. I fou pel mar que vingueren Franco i Goded. En un article publicat a La Humanitat jo vaig escriure que hi havia un interés de dominar les Balears pel que tenia de base naval. I un gros personatge espanyol replicà : Perqué aquestes preoccupacions ? Es que vindran nadant ? » Després hem vist que no van venir nadant, pero van venir volant. (Rialles).

Qui no recorda la magnifica tasca realitzada per la industria de guerra catalana. Catalunya que en temps de pau no tenia reos de guerra, va fer armes i municions i fabricà polvora. Tarradelles anà un dia a Madrid i veiè un general d'oficina per a mostrar-li aquesta fabricacio. Enlloc de rebre la felicitacio, rebé aquesta frase explosiva : « Con que derecho han hecho Vdes-la polvora ? »

Tots reconeixem l'heroisme del poble madrileny, pero cal dir que les primares forces que anaren a defensar Madrid foren forces vingudes de Catalunya. I fou la sang d'obrers menestrals catalans la que regà les esteres castellanes i els arrabals de Madrid.

Pero un dia creguèrem que no ho feiem be, i fins fou insinuat que estàvem d'acord amb els feixismes. Van canviar l'estratègia, i ho feremtan bé que ens portaren l'enemic a Catalunya. Una vegada el President Companys rebé la visita d'un general que li anuncià que anirien a prendre Saragossa. Les seves forces foren aturades a Quinto. I fou aleshores el President Companys que digué que aquell general no passava de quinto. (rialles).

L'orador acabà el seu brillant discurs amb una cordial salutacioo als catalans i fent vots per la unitat catalana i basca i per l'entesa de les forces democràtiques espanyoles. (llarga ovacio).

Al Casat Catala de Narbona

Contre el que havia estat anunciat, la conferencia inaugural del cicle organitzat pel Casal Català de Narbona (café de Montmorency, quai Vallière) tindrà lloc el dijous, dia 14, a les 9 de la nit i anirà a càrrec de Domènec de Bellmunt el qual parlarà del tema següent : « La democràcia catalana en el futur proxim: problemes i solucions ».

La segona conferència anirà a càrrec del Dr. Jesus M. Bellido. El tema i el dia seran anunciats oportunament.

Decla

El Congrés de
mentals de l'Esq
de Catalunya a
la proxima caigu
gim de Franco a
l'exili i la restau
tats publiques,
el pensament de
dels catalans, dec

ELS TRES PRI

Els tres principis
partit majoritari
me, llibertat nac
ció social — són
que trionfen av
Així, l'ideal de
deix amb l'ideal
alliberada del fa
la gloriosa victor
Unides, doble vic
i de l'esperit. I es
far aquest noble
guin realitzar-lo
com Catalunya l'
pre i el porten e
l'anima.

LA LLIBERTA

El principi de l
me imposa, a Ca
panya, el restab
ment de la Répu
el laicisme estat
totes les opinions
pudi de la coacció
i els actes licits.
ser obert per a le
cat per a les vio
dura, doncs : n
d'una força arma
ni d'una classe,
l'ordre de tots, e
ha de quedar ass
tat del poble, enc
titucions filles de
ser estrictement
sistència al Gove
convertir-se en as
copular.

LA LLIBERTA

El Congrés es
d'acceptar l'Estat
partida, pero a c
ble de Catalunya
de seguida en un
es la seva volunt

LA TRANS ECONOMIC

El principi de
social no podria
adequada i bene
nya sense un aug
tats autonomique
ral, economica i
tre proletariat es
encara que els al
talans en l'assolir
grau d'autonomia
dels treballadors
dels treballadors
dempció dels treb
nya ha d'esser
dors catalans. La
letariat espanyol,
del punt de mir
gnifica la centra
ni dels serveis so
els nostres probl
complexos i impo
qualsevol altra p
manen d'esser tra
Catalunya mateix

L'obrer català
a minim mentre
que obtingui l'obr
cidental, de la q
forma part, i que
tat de vida social
de les condicions
ques i psicològiq

Pagesos, mene
han estat el trip
del treball catal
derna, el proletar
vingut el primer
talunya industri
dels intents franc
de la nostra indi
son l'ultima form
lar rancúnia anti
es mostra més
mai amb el car
i amb la terra d

Cal refer i acre
talana, patrimoni
fruit de l'esforç
cions, i donar al
dors de la ciuta
camp, l'alta recon
reixen : bona re
nent la participa
d'acord amb l'esf
venció en la gest
institucions que
ajudin, respecte a
d'homes iguals i

En un país d
cràtica com Cat
tralla, els tècnic
classe mitjana,

memoriaesquerra.cat — Canigó [Tolosa de Llenguadoc, 1945], 9/6/1945, pàgina 2

aracions aprovades

de Delegats departa-
squerra Republicana
a França, prevalent
guda de l'opoblos ré-
a Espanya, la fi de
auració de les liber-
segur d'interpretar
de la gran majoria
declara :

I

RINCIPIS BASICS

pis bàsics del nostre
i — llibertat de l'ho-
acional, transforma-
n els grans principis
avui universalment.
e Catalunya coinci-
al de la humanitat
flagell totalitari per
toria de les Nacions
victòria de les armes
es just que en triom-
ble ideal humà pu-
aquells pobles que,
l'han defensat sem-
encés a la sang i a

II.

TAT DE L'HOME

e la llibertat de l'ho-
Catalunya i a tot Es-
bliment i l'enforti-
epublica democràtica,
atal respectuós amb
ns i creences, el re-
ció damunt les idees
ts. El camí ha d'és-
les ideologies ; tan-
violencies. Cap dicta-
ni d'un cabdill, ni
nada, ni d'una secta,
, ni d'un partit. En
el dret de cadascú
assegurat, i la volun-
encarnada en les ins-
del sufragi, ha d'és-
t respectada. La re-
vern opressor ha de
assistència al Govern

III

TAT NACIONAL

es declara partidari
atut com a punt de
condició que el po-
a expressi lliurement
unes eleccions quina
ntat.

IV

NSFORMACIÓ
MICO SOCIAL

de la transformació
a tenir una aplicació
nefactora a Catalu-
ugment de les facul-
ues en matèria labo-
i financera. El nos
està més interessat
altres estaments ca-
liment d'un més alt
nia. Si la redempció
rs ma teixos, la re-
rs ma eixos, la re-
reballadors a Catalu-
obra dels treballa-
La solidaritat del pro-
ol, comprensible des
ira classista, ne si-
ralització de les lleis
socials. Al contrari,
oblemes obrers, més
nportants que els de
part d'Espanya, de-
tractats i resolts dins
eix.
là ha d'obtenir, com
re segui possible, allò
obrer de l'Europa oc-
qual el nostre poble
ue presenta una uni-
cial per la semblança
ns històriques, técni
ques.
enestrals i mariners
riple fonament antic
aà. En l'época mo-
tariat fabril ha esdè-
er element de la Ca-
strialitzada. Després
anquistes de dispersió
ndústria, intents que
rma de la multisecu-
nticatalana, el treball
s consubstancial que
aràcter dels catalans
de Catalunya.
creixer la riq sa ca-
oni col.lectiu que és
rç de moltes genera-
als nostres treballa-
itat, de la vila i el
compensa que es me-
remuneració compre-
ipació en els profits
esforç aportat; inter-
estió de les empreses,
ue els orientin i els
e a la seva categoria
i Illures.
de formació demo-
Catalunya, la meneso
ble, i en general la
que tan nombrosa

hi és, formen branques de l'estament del treball, i participen de les necessitats i dels sentiments del poble. Entre el nostre proletariat i la nostra classe mitjana no hi ha cap veritable oposició, ni d'interessos, ni d'aspiracions, i una política social, alhora assenyada i coratjosa pot crear l'ample unitat de tots els qui, treballant, fan Catalunya rica i plena.

Tant la Constitució de la República espanyola com l'Estatut Interior de Catalunya defineixen la propietat, no com un privilegi individual o de classe, sino com una funció social. La propietat, donos, ha d'ésser subordinada als interessos generals. I la primera reforma que en aquest aspecte s'ha s'emprendre, és l'organització dels serveis públics, del crédit i de les grans indústries claus com a instruments de l'economia col.lectiva. Supressió dels trusts, monopolis, i tota mena d'empresses de caràcter tentacular.

V

LA CULTURA CATALANA

Durant els anys negres del franquisme, Catalunya ha sofert molt en el seu cos, però ha sofert més en la seva ànima. Els enemics han volgut, no sols oprimir, devastar i ensangonar la terra nostra, ans encara destruir la seva idealitat, estroncant les fonts més pures de la seva vida. Han volgut destruir sobretot aquesta milenaria, alta i gloriosa cultura catalana que és el senyal més noble de la nació i que té en la llengua vernacla el màxim tresor.

De totes les destruccions vesaniques empreses pel franquisme, cap de tant violenta com la destruccio de la cultura catalana. No hi han deixat pedra sobre pedra, no hi han respectat res ; ni la literatura, ni el teatre, ni la musica, ni l'ensenyament, ni la premsa, ni l'us públic de la parla. I bé : l'odi dels enemics en destruir les manifestacions de la nostra cultura ha de servir de mida al nostre amor per a reconstruir-la. Hem de promoure una nova renaiença cultural que ens faci guanyar amb escreix el terreny perdut, i siguí ensems un homenatge a aquesta intel.lectualitat catalana fidel a la llibertat i a la pàtria, que en el temps de, la dissort és l'estament que dona una més forta proporció d'homes seus als rengles de l'exili. Per cada intel.lectual català que l'ha trait, n'hi ha cant que, dins o fora de Catalunya, han mantingut la dignitat d'homes i de patriotes.

La renaixença cultural catalana no seria completa si no és fes sentir d'una manera directa en la preparació técnica de les masses treballadores.

VI

LES RELACIONS AMB ELS PARTITS AFINS ESPANYOLS

L'Esquerra Republicana de Catalunya, per ella mateixa i d'acord amb les organitzacions catalanes que hi coincideixen, està tothora disposada a entrar en relacions i negociacions amistoses, per mitjà de delegats permanents si cal, amb les organitzacions polítiques i socials d'Espanya, a fi de tractar i de resoldre per avinença els problemes previs que la realitat planteja avui i els que es plantajaren en els primers temps de la restauració republicana.

Es obvi, pero, que aquests contactes i aquestes avinences només podran tenir plena eficàcia quan els espanyols hagin arribat a un acord entre ells i tinguin un sol organisme que els representi. La unitat catalana per una part, la unitat espanyola por l'altra, sòn la doble condició ràpida i solida entesa entre Catalunya i l'Espanya castellana.

VII

SINTESI DEL NOSTRE IDEAL

L'Esquerra Republicana de Catalunya vol col.laborar amb tots els catalans en les qüestions catalanes, amb tots els republicans espanyols en les qüestions espanyoles, amb tots els liberals i democràtes dels diverses pobles en l'enaltiment i en la defensa dels comuns ideals.

El Congrès, a proposta dels senyors Grau i Ros, Alvarez de Lara i Heribert Barrera, acorda la constitucio d'una Comissio Central d'Estudis i Plans que tindrà per finalitat l'estudi de tots aquells problemes referents a la reconstruccio economica, social, cultural, financiera, demografica, sanitaria, etc., que s'hauran de resoldre a la nostra tornada a Catalunya.

Son designats els senyors Duran i Guardia, Dr. Mestre Puig, Grau i Ros, Benet, Fontbernat, Victor Torres, Heribert Barrera, Casamitjana i Porras.

Després del Congrés

MANIFESTACIONS
de Terradelles i Pi Sunyer

Una breu conversa amb Josep Terradelles a l'hotel Regina, entre dues entrevistes polítiques importants.

— Impressions del Congrés ?

— Excel.lents El Congrés ha estat un èxit i ha demostrat publicament no solament la unitat ferma i indestructible de l'Esquerra sino l'elevat sentit patriotic de la nostra gent. Tothom sent les inquietuds i les responsabilitats de l'hora i tant com l'amor al partit, els gongressistes tots han demostrat llur adhesio fervorosa a la causa catalana.

— Consequències polítiques ?

— Es veuran en un esdevenidor immediat car ja sabeu que el Congrés s'ha manifestat loquentment en favor de la política d'unitat catalana ja iniciada per l'Esquerra en crear-se Solidaritat. Cohesio de les forces democràtiques nacionals, sentit de responsabilitat del present de cara al futur de Catalunya i desig unanim d'afavorir l'aglutinacio ràpida i eficaç de les forces republicanes i antifeixistes espanyoles.

— Quins han estat els moments més importants del Congrés ?

— No hi han hagut moments sense importancia car des de la intervencio dels delegats que aportaven al Congrés llurs patriotiques iniciatives, fins als discursos magistral de Carles Pi i Sunyer i Antoni Rovira Virgili, les discussions del Congrés han estat sempre elevades i plenes de contingut polític i patriotic. Pero permeteu-me que us digui, entre nosaltres, que el moment de més emocio del Congrés fou aquella abraçada efusiva d'En Rovira i En Pi en un incis del discurs de clausura. Fou l'abraçada de tots els catalans, els de França, els d'Anglaterra, els d'Amèrica i els de Catalunya, damunt els plecs sagrats de la bandera barrada. Fou el retrobament, l'afirmacio de la unitat i de la fe de tots en la causa de la pàtria.

*

Dificilissim pescar Carles Pi Sunyer entre dues pauses del Congrés. Com enyoràvem aquell despatx de l'Alcaldia de Barcelona decorat per Xavier Nogués on Carles Pi Sunyer celebrava les seves conferencies de premsa, com ara es diu.

Pi Sunyer s'ha passat els moments de lleure convidat a dinars i sopars per prohoms -com deia Pic i Pon- i adjectius, i els periodistes hem hagut d'aprofitar els curts moments de la seva visita a la nostra redaccio entre glop i glop d'honor i entre discurs i discurs amb preguntes forfoliades, entrecreuades o interrompudes amb presses i empentes, encaixades abraçades.

— I a Londres ? Què feu a Londres ?

— Qui més qui menys s'ha espavilat. Pero ens enyoràvem de França i patiem terriblement en saber les condicions duríssimes de l'ocupacio alemanya. Era dur i cruel el no poder comunicar-nos amb vosaltres ni poder ajudar-vos.

— Tots els amics estan bé ?

— Si Tothom ha capejat el temporal. El menys sortos potser ha estat Fermí Vergés el qual, ultra estar separat de la seva familia, no ha tingut gaire sort en el treball i per comble de desgracies fou víctima d'un robatori que el deixà sense res. Pero si meterialment no ha prosperat, intelectualment ha madurat molt. Ha llegit i estudiat molt i s'ha especialitzat en la historia del segle XIX.

— I que diuen de nosaltres ?

— Qui ?

— Vosaltres i els altres. Els altres son els anglesos, suposem el Govern, per exemple.

— Els anglesos ja no sostenen a Franco i la monarquia ha perdut també el prestigi que en un moment havia tingut, pero... pero no veuen encara qui el pot substituir. Franco ve a ésser com si digréssim el Comissari de Policia mentre no es donin al mon un minimum de garanties de govern estable i d'ordre .

— Esteu content de la vostra estada a França ?

— Sincerament. I particularment de Tolosa on he rebut grans proves de simpatia, d'afecte i d'adhesio que m'han emocionat.

— Ens han portat d'un llibre...

— D'un llibre, en efecte, que he escrit durant aquests anys a Londres. I que he promés als meus amics de les Editions « Foc Nou » perque l'editin.

I res més. No hi ha manera material de retenir el nostre amic una altra estona encara. Tothom el reclama i no volem que ens tractin d'egoistes ni acaparadors...

PI I SUNYER
a « Foc Nou » i « Canigo »

El dia 5 a la tarda Carles Pi i Sunyer, acompanyat dels amics Joan Sauret, Joaquim Dardallo, Llado-Figueres, Josep Sans, Delmir Ibanéz, Enric Serra, Miquel Galceran, el pintor Camps Vicents i molts altres que sentim no recordar, visitaren la redaccio del FOC NOU i CANIGO. Foren rebuts pels companys Domènec de Bellmunt i Joan Alvarez de Lara, Angel Ferran, Joan Sangres, Dr. Bellido, Arnalot Josep Martí, Joan Viadé, Cosme Petit, J. Cervera, Pau Tresserres, la senyora Marina Ibanez i les senyoretes Pilar Petit i Josefina Tresserres.

S'associaren a l'acte fent acte de preseència els periodistes francesos MM. Roger Maris, Armand Maunier, M.-A. Denuc, Portes i Mlle Renée Bordes.

Hom excusà els companys Marquès i Carrion que no pogueren ésser avisats a temps.

Les senyoretes Pilar Petit i Josefina Tresserres oferiren a Carles Pi i Sunyer unes col-leccions de FOC NOU i CANIGO enquadernades en magnifiques cobertes pintades pel nostre col-laborador Camps-Vicents en les quals es llegien, sobre el fons de les quatre barres, les dedicatories seguents : « Els fundadors de FOC NOU i CANIGO al nostre il-lustre amic Carles Pi i Sunyer » amb les signatures de tots els presents.

En nom dels fundadors de FOC NOU donà la benvinguda a Carles Pi i Sunyer, el president del Comitè Departamental d'E. R. C. Joan Alvarez de Lara. Digué que era un honor i una joia a la vegada rebre a FOC NOU la visita de l'il-lustre patriota català que tant ha treballat per la causa nacional des de Londres en el curs de la passada guerra. Afegí que els catalans de Tolosa del Llenguadoc, i particularment els de FOC NOU, saludaven amb emocio a Carles Pi i Sunyer i el regraciaven per la seva visita i per la seva obra remarcable per la causa nacional. Fou molt aplaudit.

Carles Pi i Sunyer contestà dient que agraia emocionat aquesta prova d'afecte i d'amistat tan plena de simpatia i que justament mancava a les seves emocions en tornar a França aquest retrobament de l'ambient periodistic viscut en aquesta visita a una redaccio catalana en la qual trobava vells amics i companys periodistes d'altres temps.

— Jo ja m'imaginava — afegí — des d'Anglaterra, que els catalans de França sotmesos a proves tan dures durant l'ocupacio i la guerra sabrien superar les adversitats i mantenir la fe en Catalunya, pero les meves esperances han estat depassades per una realitat magnifica.

Aixo ens encoratja i ha de servir de consol i d'estimul als nostres germans de la pàtria per als quals son els nostres pensaments més car i més sentits. Alco la copa per la salut de la França republicana i liberal que ens dona hospitalitat, pels catalans de França i de tot el mon i per la llibertat de la nostra pàtria immortal.

Els assistents, emocionats, alçare, llur copa i contestaren amb un visca Catalunya vibrant.

Domènec de Bellmunt clogué l'acte en nom de les redaccions de FOC NOU i CANIGO. Dirigint-se a Carles Pi i Sunyer, digué :

— L'ofrena de fa uns instants, quan dues gentilissimes catalanes companyes nostres us han lliurat les col-leccons de FOC NOU i CANIGO, representava eloquentment el nostre homenatge, car FOC NOU i CANIGO son la nostra obra, representen les nostres il-lusions i les nostres esperances. Aquests dos noms son dos simbols : el primer d'unitat catalana, car FOC NOU és el precursor de Solidaritat Catalana i els seus homes, pertanyents a l'Esquerra, a Acció Catalana, a Estat Català, al Moviment Socialista, segellaren a Tolosa una unio fraternal que servi d'exemple a tots els catalans de França. FOC NOU vol dir vida nova, Catalunya nova, pàtria nova, resurreccio i renovacio catalanes per aquest demà proxim que tots esperem i per al qual tots treballem. CANIGO germà de FOC NOU mentre aquest reposa, per força, durant uns mesos, representa la unio dels catalans de França i dels germans de la pàtria car la muntanya simbolica dels Pirineus no separa, sino que uneix espiritualment totes dues Catalunyes.

L'acte fou emocionant i cordialissim.

Durant una bona estona encara els comensals parlaren amb Carles Pi i Sunyer el qual tingué mots de simpatia per a tots abans d'acomiadar-se per marxar novament a París i d'alli a Londres.

La darrera batalla

En plene ciutat he estat frapat per una emoció dificil de descriure. He vist pels meus propis ulls dues dones, una ben jove per cert, que portaven pintades a l'esquena les garres del feixisme. Una X feta de dues pinzellades de pintura, com anyells que han d'ésser conduits a l'escorxador. Quina trista visió ! més forta encara quan he sentit que parlaven la meva llengua. Si havia tingut la intenció d'interrogar-les, en oïr-les parlar he rebut la impressó que s'hem glaçava la sang dins les venes; ens hem creuat en la nostra via, però confesso que no he gosat mirar-les.

Quantes emocions des de que la capitulació d'Alemanya ha permès descobrir i fer públics els seus sàdics crims i vexacions. Quina la més punyent ? Presoners alliberats després d'haver passat per Graudentz, deportats polítics que tornen després d'haver conegut Buchenwald o Auschwitz, escapats del suplici en llibertat, tots amb unes cares demacrades que denoten les privacions i martiris soferts. Tots dignes de la nostra admiració, però com consolar als familiars dels que no tornaran de la deportació, en pensar que poden haver estat vexats i morts de la manera més cruel Glória als morts per la llibertat !...

Dura ha estat la guerra, terribles els bombardeigs, però res no supera el sadisme amb que uns homes sense ànima han aplicat procediments salvatges sota la careta de superhomes, amb una sang freda sense parió. No poden tenir perdó de la humanitat. Ells mateixos s'han condemnat. Els inventors de tantes torbares, unes vegades agegant els procediments de la mort lenta per la fam, altres vegades el gas amb la mort ràpida seguida dels forns crematòris i segurament altres mitjans més refinats que encara desconeixem, han estat retirats de la circulació, que sòn Hitler i Mussolini, però quedèn escampats pel mòn els seus deixebles en espera que justicia sigui feta als seus crims. El tercer criminal devastador de la nostra pàtria, minúscul i ridicol comparsa encubridor dels crims d'aquells i instigador de les salvatgeries comeses i que encara es cometent damunt la carn dels nostres germans i potser amb més intensitat que mai pels gossos inventors del « falangismo » que no es més que una còpia mereixedora dels mateixos qualificatius de criminals comuns, què espera ?

Per a quan la seva caiguda ? La Democracia no tindria perdó si permetia per més temps que restessin reductes del feixisme que seria el gérmen d'una nova ecatombe mundial. Cal eliminar aquest microbi infecte. Mussolini, en curs de la seva desfeta inventà el « republicà-feixisme. Franco ha inventat la « democàcia orgànica ». El primer ha tingut la sort de morir com un perfecte canalla, el diminut « dictadoret », perdó el democrata, intenta salvar-se mentint davant del mòn però no podrà escapar a la justicia popular ni ell ni tants d'altres comparses que passejen com a cavalcada macàbrica l'esquelet del feixisme per les terres d'Espanya empesos pels nazis refugiats per tots els pobles del pais intentant de salvar-se les espatlles; però el nostre poble els coneix als uns i altres i no els perdrà de vista per quant, ben avisat sonarà l'hora de la justicia. Quant vorem passar la frontera per un destí inconegut, la flama de l'ideal en feia confiar en una cosa que ara n'estem segurs que és que si la guerra d'Europa començava a casa nostra també une vegada bandejat el feixisme de per tot Espanya seria el darrer reducte i un cop aplastat definitivament, el nostre poble ens perdonaria dels errors comesos i que la República rebrotaria amb més força i ufana que mai. Quins forens els nostres errors ? Un tinguèrem sobretot de gran que fòu el de no anar ben units tots els republicans per fer front al falangisme que minava poc a poc el nostre pais. De la mateixa manera que aleshores veiem venir la tamborinada ara igualment veiem que s'apropa una nova onada transformadora. Aquests vuit anys de dura prova hauran servit per alliçonar-nos. Les noves que ens arriben d'alla baix ens confirmen la nostra creença. El poble està cansat de sofrir esterilment i vol que s'acabi el suplici i confia que nosaltres hi aportarem el nostre ajut pel restabliment de la pau i la justicia que ha d'ésser el mot d'ordre per aconseguir l'asoliment d'una República treballadora i progressiva que ens situi a l'avançada del mòn nou que encara es debat per eliminar la fera feixista de manera definitiva.

En realitat la guerra no s'ha acabat encara per nosaltres; hem festejat al costat del poble francés la victòria aconseguida contra l'Alemanya dels falsos deus, però la darrera batalla a lliurar es aquella que ens permeti reintegrar-nos en les nostres tasques a Catalunya i Espanya i fins que no haguem guanyat aquesta no podrem festejar digorment la Victòria.

Joan SANGRES.

— Alors, père Mathieu, c'est vous qui allez faire la lessive ?

— Qué nanni Mossu ! mon beau cambia lous billets de banque !

memoriaesquerra.cat — Canigó [Tolosa de Llenguadoc, 1945], 9/6/1945, pàgina 3

Lletra de Barcelona

ESTIMATS AMICS :

El dia que la premsa va anunciar l'acabament de la guerra, Barcelona tenia l'aspecte d'una ciutat abandonada. No es veia ningù pels carrers. Els germanofils no es cansaven de dir que si guanyaven la guerra els aliats, la sang correria pels carrers de la ciutat. Unicament Alemanya podia aconseguir el manteniment de l'ordre i de la disciplina.

S'ha acabat la guerra i no ha passat res. Els germanofils no van eixir de casa pel temor d'esser agredits, i els partidaris dels aliats no es van llençar al carrer per tal d'exterioritzar llur alegria, perquè per a ells la guerra encara continuava. Certament que s'havia esfondrat el militarisme alemany, però seguien mantenint-se en el poder els enemics de la llibertat.

He pogut esbrinar que en totes les ciutats d'Espanya, es va registrar el mateix fenomen. El poble va restar a casa i l'acabament de la guerra va accentuar molt més la tristesa que ja fa temps aclapara els qui estiment la llibertat.

La gent ha adoptat una actitud d'indiferència, perquè ne veu el desenlligador. Cal tenir en compte que totes les Emissores d'Espanya estan controlades pels feixistes i que la premsa diu el que li fan dir. No hem d'estranyar, doncs, que la gent estigui desorientada.

Tots els elements de dreta us d'ran que hem d'estar agraits al general Franco, perquè ell ens ha salvat del flagell de la guerra. Es una cançó pobrement harmonitzada, n'han fet una plataforma política.

Qualsevol creuria sentint-los parlar, que els alemanys han perdut la guerra per manca d'homes. Si l'han perduda es perquè els aliats disposaven d'una aviació poderosa i d'abundant armament de guerra. Es que el general Franco podia donar à Alemanya, avions, armament i vaixells de guerra ? Perquè, doncs, havia de sol·licitar la col·laboració d'Espanya ? No era preferible que li donés queviures ? Seria curiós saber la quantitat enorme de queviures que el Govern espanyol ha posat a disposició dels alemanys. Avui reparteixen patates gairebé cada setmana, però quan els alemanys eren a la frontera el poble no en veia ni una. No es més important obtenir blat, arròs, oli, carn, patates i altres articles alimenticis, que un milió d'homes amb armament deficient ?

Quan hi havia al port un vapor que carregava queviures per als alemanys, la policia no deixava transitar pel moll.

Durant els primers anys de guerra no tenem oli, perquè quasi tota la producció s'enviava a Italia. En aquell país es venia el nostre oli amb una etiqueta que deia : de les nostres colonies d'Espanya. Quan els alemanys van acaparar totes les taronges de València, un ministre va dir a la premsa que als mercats d'Espanya no mancarien taronges, perquè havia estat reservada una « clase denominada *rebuig* ». La gent encara riu. La premsa de Madrid va publicar les manifestacions del ministre, perquè ignorava el significat del mot rebuig.

Tothom creia que en acabar-se la guerra baixarien els preus dels queviures; i no ha estat així. Això vol dir que els comerciants creuen que no es imminent un canvi de règim. Si creiessin en la possibilitat d'un esfondrament, treurien totes les existencies que conserven en els magatzems.

Héus ací una llista de preus dels articles de primera necessitat :

Carn de vedella a 25 pessetes quilo, mongetes tendres a 4 pessetes quilo, mongetes tendres (petites) a 6 pessetes quilo, carn de porç a 30 pessetes quilo, botifarra blanca a 30 pessetes quilo, lluç à 5 i 6 pessetes terça, sardines a 6 pessetes quilo, patates (no racionades) a 3 pessetes quilo, mongetes seques a 9 pessetes quilo, oli (no racionat) a 14 pessetes litre, sabó de cuina a 12 pessetes quilo, pa (no racionat) a 10 i 11 pessetes quilo, barretes de pa que racionades valen 0'35 centims a 2 pessetes, llard a 16 pessetes litra, ous (a l'hivern es venien a 22 pessetes, pesols a 3 pessetes quilo, cireres a 3 pessetes quilo, platans a 3'50 quilo, sucre (no racionat) a 14 pessetes quilo, arròs (no racionat) a 12 pessetes quilo, bacallà a 25 pessetes quilo, pastes per a sopa a 12 pessetes quilo, dolços a 40 pessetes quilo, galetes (les mes inferiors) a 20 pessetes quilo, vestits d'home a 500, 600 i 700 pessetes, sabates a 100 pessetes, sabates de luxe à 190 210 pessetes.

Cada setmana donen un quart de litre d'oli per persona i cada quinze dies un quart de quilo de sucre i d'arròs. De sabó de cuina unicament en donen cada dos o tres mesos.

Les barretes de pa son tan petites que tots aquells que te nen possibilitats compren pa a deu i onze pessetes el quilo.

Han de durar molt de temps aquestes anomalies ? Quan s'acabaran aquestes injusticies ? Vaig a donar la meva humil opinió. Si no ens aiuden les nacions aliades fent pressò al Govern perquè se'n vagi, nosaltres no aconseguirem fer-lo caure. Hem passat dies de molta engunia amb la restricció de la llum i ninguù no ha protestat. Alguns obrers han hagut de treballar en els torns de la nit. A l'hivern molt abans de fer-se de dia, ja sent'eu el crit estrident de les sirenes. Es mantindrà, doncs, en el poder in eternum ? No: crec que morirà per asfixia; però aquesta es una mort lenta. En tots els pobles d'Europa triomfaran les democràcies, cauran algunes monarquies i augmenterà el nombre de Republiques. Espanya no podrà sostreure's a la influència dels pobles lliures i serà impossible mantenir lleis d'excepció.

Aqui es dius que En Maura té el propósit d'entrar a Espanya amb un ram d'olivera a la mà. L'Ossorio i Gallardo, ha publicat un article formidable damunt les planes d'una revista de Buenos-Aires, combatent aquesta actitud.

El nom de Negrin, sona malament a les oides de molta gent. Té fama d'anticatalà.

D'ençà que els alemanys han perdut la guerra, la premsa no es cansa de fer brandar l'encenser davant els representants de's aliats, especialment davant l'Ambaixada dels Estat Uns. Anglaterra segueix essent odiada.

Les autoritats no saben que fer per atraure's les simpaties dels Estat-Units. Aprofiten qualsevulla avinentesa per a fer-li moxaines. D'uen que els telefons passaran a l'Estat, i que aquest en compensació concedirà als nordamericans l'explotació de tots els ferrocarrils d'Espanya.

Ha fet un viratge tant ràpid la premsa que fins En Brunet ha publicat un article a « Destino », trossejant el cadàver de Hitler. El presenta com l'home més dolent i perillós d'Alemanya i diu que el Papa Pius XI digué a un bisbe alemany que calia vigilar-lo, perquè era l'Anticrist. Aquest article no hauria pogut publicar-se uns quants mesos enrera.

Anglaterra, està mes tivant que abans amb les autoritats feixsistes, perquè s'adona que existeix el propòsit d'eliminar-la, mitiançant una politics d'acostament amb els Estat-Units.

S'atribueix a Churchill el propòsit d'instaurar una monarquia a Espanya. El general Franco ha fet també gestions per a proclamar Rei a un fill de D. Joan, amb la condició d'esser ell anomenat Regent. El fill de Joan és un infant i, per tant, la regència duraria molts d'anys. D. Joan s'ha negat a representar aquesta farsa. Ell tampoc acceptarà la corona si no es proclamat Rei constitucional. Veurem quina solució es la que s'imposarà. Sigui la que sigui, caldrà l'esforç dels exiliats, coordinat am el de les potències democratiques per tornar a la llibertat. L'esforç d'aci seria insuficient.

A Madrid hi ha mes apatia que a Barcelona. L'Estat hi aboca milions de pessetes, per tal de convertir-la en una gran ciutat. Han estat construits grans edificis i molts de jardins. A mes a mes la meitat de Madrid viu del pressupost i, per tant, els madrilenys estan encantats de la vida. Les burocràcies són les que sostenen les tranies. Per a venir a Barcelona a fer d'inspector del Timbre, hi ha gent que dona diners. Fent d'inspector s'han fet grans fortunes.

A Barcelona hi ha actualment mig milió de forasters procedents de totes les terres d'Espanya. Per a ells són els cafès i els teatres; i per a nosaltres l'exili, les presons i els camps de concentració.

Però el qui rigui darrer, riurà millor...

X...

El problema de la unio

per Angel FERRAN

Des de l'alliberació — i d'abans, i d'abans, es clar — se'ns presenta la unió com a única solució del nostre problema. Però han passat els mesos i, no veient enlloc indicis d'una evolució favorable del nostre mal, i acostumats sempre a plantejar-nos les coses el més clarament possible, hem hagut de confessar-nos a nosaltres mateixos que, ben lluny d'esser la solució tan somniada, la unió no resultava altra cosa que un problema més. I resoldre un problema amb un altre no soluciona ni solucionarà mai res.

Per tant, seria potser ja hora que, de manera serena i objectiva i sempre en el supòsit que, aconseguida la unió Franco serà enderrocat automaticament i nosaltres feliços, veiessim les dades que tenim a mà per resoldre aquest problema i si són suficients per resoldre'l-el problema de la unió, naturalment.

Que entenem, primer, per unió ? El « Petit Larousse » ens diu : « Associació de diferentes coses, de manera que formin un tot ». Les coses són diferents, individuals, però estan associades de tal manera que formen un tot ; no ens diu si perden o no perden llur individualitat en associar-se però és evident que si la perdessin ja no formarien una unió ni un tot, sino una cosa, una altra cosa.

Ara bé, de quina manera s'associen, s'uneixen les coses ? Per superficies de contacte que coincideixen d'elles mateixes o per l'interposició d'un ciment que fà d'intermediari.

Quan els cent mil esclaus de Ci[illegible] varen edificar la Gran Piràmide va caldre que cada bloc de pedra fos picat, llimat i polit; que cada bloc perdés la seva forma primitiva i abandonés gran part de la seva substancia per tal d'unir-les sense ciment. I calgueren molts anys i un régim de tirania feroç. Es el preu de les unions perfectes : l'hitlerisme, el vichyssisme, el franquisme aconseguiren, axi la unió de tots els partits en un de sol.

Pero no volem pas que la nostra sigui tan perfecta com això; nosaltres volem unir-nos per enderrocar Franco, assegurem. Aquest és el nostre punt de coincidencia i ho fóu, derem, durant la guerra ; i ho és ara en l'exili. En tenim cap més? El gust de la llibertat per pensar el que ens sembli i expresar lliurement aquest pensament. Però, és que per arribar a aquests punts de contacte hem de sacrificar alguna cosa de la nostra substància i de la nostra forma ? No ho creiem pas; ans al contrari, hem de rascar bé aquestes superficies de contacte com el paleta fà amb els maons usats que vol tornar a aprofitar perque siguem ben bé nosaltres mateixos. Entre els que per amor a la Llibertat ens trobem enfront de Franco hi ha totes les diferències d'ideals que la llibertat fa néixer i no ens unirem pas millor ni més fortament si ens les amaguem els uns als atres ; és aquesta llibertat d'expressió, de pensament i de conducta el qué ens uneix tinguem'ho en compte, i no pas altre cosa. Hem intentat unir-nos fent veure que, els uns pels altres renunciàvem a alguna cosa de les nostres convicciones, i a les convicions propies no s'hi renucia mai encara que tal cosa es digui, perquè no s'hi pot renunciar a menys de canviar radicalment de manera de pensar. Volèu contrasentit més gran que els monarquics espanyols segueixin dient-se monarquics tot i servint Franco contra les ordres de llur rei ? L'ideal d'un republicà sempre serà la Republica i qui demani la Democràcia haurà d'esser demòcrata i dir-s'ho, si és un home lleial, perqué, si no, no ens interessa. Contra Franco hi som tots; ell es el nostre punt de coincidencia. I fora d'això, com que tots estimem la Llibertat, els uns tenim per ideal a realitzar l'Anarquia, els altres la Republica democràtica, d'altres el Socialisme o el Comunisme i els catalans, els Basocs, associem un o altre d'aquests ideals i el de Llibertat amb els de Catalunya i Basconia.

Plantejat d'aquesta manera un problema ben plantejat és ja mig resolt, — el problema de la unió es simplifica perque queda reduit a un problema de correcció que es pot resoldre amb una simple operació d'entesa. Si ens entenem sobre la millor manera de lliurar el país de la tirania, i això és factible sempre que tinguem a la vista tots els factors que influeixen en la seva permanencia actual i tots els que han de jugar en la seva caiguda, futurem podrem, a la fi, sense haver hagut de renunciar un sol moment a la claretat i a la lealtat envers els nostres respectius ideals, conquistar la llibertat indispensable per treballar per la seva realització.

Mentre clamem tant per la unió fent una obsessió del que no es mes que un instrument ; no farem altra cosa que dorar-nos en espectacle al mon... la Franco.

I tan facil com seria callar i treballar amb bona fe i amb bona voluntat. I quan més eficaç és l'acció que la desunió unificada !

Les bons pasteurs

On a eu le temps et l'occasion de commenter souvent la grande différence existante entre le clergé français — en leur grande majorité — et le clergé de chez nous. Lorsque le monde parle de l'attitude regrettable des révolutionnaires espagnols vis-à-vis du clergé et de l'Eglise, à propos du soulèvement fasciste de Franco on oublie trop fréquemment de souligner le caractère rétrograde, sectaire et fanatique du cléricalisme espagnol et la participation de celui-ci dans tous les mouvements fascistes et anti-populaires d'Espagne. Les nids de mitrailleuses dans les clochers, l'intervention armée des prêtres contre le peuple, les pastorales des évêques franquistes soulevant le peuple chrétien contre la République ont éloigné les masses populaires de la religion et creusé un abime lamentable entre le peuple croyant et l'Eglise de Rome.

Après la victoire de Franco, grâce à l'appui de ses alliés nazi-fascistes, le clergé espagnol laissa passer l'occasion providentielle d'obtenir une réhabilitation devant le peuple qu'il avait trahi et combattu. Et loin de prêcher la paix intérieure et la concorde, l'indulgence ou l'oubli, il se rangea politiquement aux côtés de la Phalange et continua cette œuvre politique sectaire et haineuse contre les républicains. Aujourd'hui même, le Primat des Espagnes, l'archevêque de Tolède Pla et Daniel, vient de publier une pastorale dans laquelle il affirme que « les véritables catholiques devront reconnaître dans la guerre d'Espagne le caractère d'une véritable croisade pour Dieu et pour l'Espagne qui fut reconnu par les Souverains Pontifes avec leurs bénédictions. »

Malheureusement donc, le clergé espagnol n'a pas compris et l'abime dont nous parlions ne fait qu'augmenter de plus en plus.

⁂

Par contre, les réfugiés politiques de chez nous ont trouvé chez les prêtres français un accueil cordial, généreux, vraiment évangélique. Nous voulons parler de l'œuvre magnifique que dans un pur esprit chrétien ont réalisé en faveur des exilés espagnols, Mgr Bruno de Solages, l'abbé Salvat, l'abbé Georges Martimort ainsi que l'archevêque de Toulouse, Mgr Jules Géraud Saliège et son évêque auxiliaire Mgr de Courrèges.

Mais nous voulons consacrer encore un paragraphe à part à ce grand ami des déportés et des internés espagnols, organisateur d'un des plus importants centres de résistance catholique en France et aumônier des camps de concentration : l'abbé Lagarde. Père affectueux et désintéressé de tous les malheureux, l'abbé Lagarde aida nos réfugiés à les sortir des camps, à les cacher des persécutions nazis, à leur procurer un soutien moral et matériel. Arrêté par la Gestapo lorsque celle-ci donna l'assaut contre l'Aumônerie de Toulouse où fut assassiné de quatorze balles de mitraillette le secrétaire, M. Heninquin, l'abbé Lagarde fut torturé et déporté au camp allemand de Dachau, tandis que ses collaborateurs d'où (parmi lesquels se trouvaient nos amis Delmir Ibanez, Joan Casado, Julien Ocón, Amoros, Templado et d'autres) étaient emprisonnés à Saint-Michel.

Depuis lors on ignorait le sort de l'abbé Lagarde pour lequel on craignait le pire étant donné son état de santé très délicat. Mais nous venons d'apprendre aujourd'hui que ce grand ami des exilés vient de rentrer en France libéré justement par le général Delattre de Tassigny qu'il devait faire évader de sa prison lors de sa captivité.

Nous le saluons avec la plus profonde émotion et nous le remercions publiquement pour son œuvre généreuse, humaine et chrétienne, sainte et évangélique en faveur des exilés d'ici chez nous et nous tenons à exprimer aussi notre reconnaissance à ces bons pasteurs français que nous avons nommé et qu'avec leur œuvre spirituelle en faveur des émigrés ont sauvé la dignité et la pureté chrétiennes aux yeux de milliers d'exilés spirituellement déçus par une Eglise espagnole d'Inquisition et de barricade.

DOMENEC DE BELLMUNT.

LE PRESIDENT IRLA

à Paris

Le Président de la Généralité de Catalogne, M. Irla, est à Paris depuis le 26 avril. Son voyage à la capitale française avait été précédé par une visite aux nombreux groupes de catalans de Montpellier et Perpignan. Ses entretiens avec diverses personnalités de ces deux villes avaient rapport aux affaires de la Présidence.

A l'occasion du 14 avril ont été adressés au chef de l'Etat autonome catalan des télégrammes de provenance de toutes les tendances politiques, faisant état du désir et la volonté d'union qu'existe autant chez les catalans exilés outre-mer que chez ceux qui doivent souffrir tous les jours les persécutions sur notre propre sol.

Le Président s'est entretenu avec plusieurs personnalités politiques françaises ainsi que les représentants des principales agences de presse mondiales. Pendant son séjour à Paris, de nombreuses personnalités catalanes sont allées présenter leurs respects au Président. Toutes les délégations des Partis catalans de Paris lui rendirent également visite. Le Président de la Généralité a nommé chef de son cabinet M. Eugène Xammar.

LA CATALOGNE ET L'EUSKADI

réclament l'unité républicaine

Les peuples de la Catalogne et de l'Euzkadi, par la voix de leurs Présidents qui comptent avec l'appui de tous les Partis de leurs respectifs pays ont adressé conjointement un télégramme à M. Martinez Barrios, Président des Cortès et devenu depuis la mort du Président Azaña, Président de la République espagnole, le télégramme suivant :

« Sûrs d'interpréter les sentiments de nos peuples, nous croyons nécessaire et urgente l'action des organes constitutionnels républicains. La Catalogne et l'Euzkadi appuyeront décidément tout accord et action d'ensemble qui puissent contribuer à la restauration de la République et des libertés de la Catalogne et de l'Euzkadi. Nous espérons que le patriotisme de tous les républicains rendra possible avec l'union de tous, la réalisation de ces desseins que la situation internationale rend absolument nécessaire. Cordiales salutations. »

Josep Irla.

José Antonio de AGUIRRE.

memoriaesquerra.cat — Canigó [Tolosa de Llenguadoc, 1945], 9/6/1945, pàgina 4